

Regeringar som obstruerar mot domstolarna

Att den verkställande makten hamnar i konflikt med den dömande är inget att uppröras över när tillämpningen av konstitutionella regler och lagar fastställda av den lagstiftande makten prövas.

Det som förvånar är när den verkställande makten obstruerar och tror sig stå över konstitutionella regler.

Fördömandet är unisont när president Trump efter varje motgång vädrar sitt förakt för såväl enskilda domare som domstolar. Men som alltid är det svårare att se grandet i någon annans öga än bjälken i det egna.

Konstitutionsutskottets ordförande Andreas Norlén (M) vill stärka svenska domstolar från politisk påverkan (SVD 10/2). Norléns förslag liksom hovrättspresidenten även Fredrik Werzells tankar är goda. Men det finns konkreta fall av maktmissbruk för KU att ta itu med.

Det har inte nått twitterflödet men alliansregeringen och den

nuvarande regeringen har i samma ärende vid två tillfällen obstruerat mot utslag i Högsta Förvaltningsdomstolen (HFD). HFD är den högsta instansen i Sverige som även regeringen ska följa i förvaltningsärenden.

Det börjar i augusti 2007. Jehovas Vittnen begär då att få sin skärv av det statliga bidraget till trossamfunden. En nämnd bestående av ledamöter som utsetts av dem som redan är inne i bidragssystemet rekommenderade regeringen att avslå begäran.

Beslutet dröjer. Men efter två år avslår kulturministern i Fredrik Reinfeldts regering, Lena Adelsohn Liljeroth (M), ansökan. Det sker utan någon motivering varför HFD upphäver beslutet och återförvisar ärendet till regeringen. Justitieråden anser inte att beslutet uppfyller kravet att myndighetsutövning ska kännetecknas av tydlighet, saklighet och opartiskhet.

När statsrådet som övertar frågan, Stefan Attefall (KD), funderat klart motiverar han regeringens avslag med att Jehovas Vittnen uppmanar sina medlemmar att inte utnyttja sin rösträtt. Därmed bidrar inte samfundet till att ”upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på” vilket är en förutsättning för att komma i åtnjutande av bidrag.

HFD upplyser regeringen att rösträtten är en grundläggande rättighet men att ”i Sverige utgör rösträtten just en rätt och inte en skyldighet” och upphäver beslutet.

Skam den som ger sig. Stafett-pinnen övertas av kulturminister Alice Bah Kuhnke (MP). Hon motiverar ett nytt avslag i januari 2016 med att samfundets motstånd mot blodtransfusioner är problematisk när det gäller minderåriga.

Argumentationen har nu fjärrmat sig alltmer från lagens bok-

stav och den innebörd riksdagen gav lagen om bidrag när den antogs. HFD finslipar nu på sitt tredje utslag – som kan förväntas bli ett nytt avslag.

Regeringarnas förhållning, beslut utan motivering och beslut med konstlade motiv utgör ett åsidosättande av grundläggande förvaltningsrättsliga regler. Rent domstolstrots.

I ett uttalande från 2001 framhåller riksdagen att regeringen har en ledande, styrande och samordnande roll i förhållande till myndigheterna. Regeringen har ett ansvar för att förvaltningsmyndigheterna lever upp till de värden som anges i regeringsformen och reglerna om myndighetsutövning. Det är enligt riksdagen mindre lämpligt att regeringen lämnar denna roll för att själv utöva myndighet genom att fatta beslut om bidrag som är reglerade i lag.

Oavsett utgången i HFD bör

Andreas Norlén ta initiativet till att KU granskar regeringens agerande i fallet Jehovas Vittnen. Granskningen bör vidgas till hur regeringen motiverar sina beslut även i andra förvaltningsärenden.

Andreas Norlén och riksdagen får inte glömma den fjärde statsmaktens, mediernas, roll i maktfördelningen. Ett konkret exempel att ta itu med gäller tillgången till allmänna handlingar. Vanligast prövas en myndighets vägran att lämna ut en handling till medierna i domstol. Men när det gäller regeringens hantering av offentlighetsprincipen är maktfördelningen rubbad. Ett statsråds vägran att lämna ut en handling prövas av regeringen som första och sista instans.

NILS FUNCKE

Journalist, debattör
och utbildare.

nils.funcke@gmail.com

